

Javaslatok Baranya vármegye társégi alapú gazdaságfejlesztésére

Megrendelő:

Készítette:

Márton György
területfejlesztési szakértő

Pécs, 2024. április

Tartalom

Baranyai járások gazdasági fejlettségi helyzetképe	4
Jövedelmi viszonyok	4
Iparüzési adó bevételek	4
Munkaerőpiac	5
Demográfia	6
Összefoglaló megállapítások	7
Fejlesztési javaslatok	8
Premisszák	8
Vízió	9
Javasolt beavatkozások	9
1. prioritás – Baranya meghatározó ipari ágazatainak célzott fejlesztése	9
2. Prioritás – Baranya turizmusának fejlesztése	14
3. prioritás – Baranya felsőoktatási és szakképzési struktúrájának gazdaságorientált fejlesztése	16
4. prioritás – Baranya vármegye külső és belső elérhetőségi viszonyainak javítása .	19
5. prioritás – Határon átnyúló gazdasági együttműködések erősítése	21
6. prioritás – Baranya vármegye gazdaságfejlesztését támogató térségi intézményrendszer kialakítása	28
Források	33

Ábrajegyzék

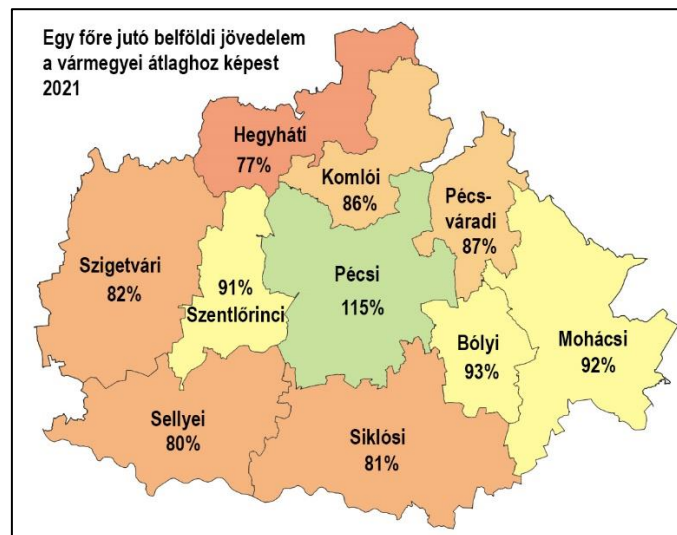
1. ábra: Egy főre jutó belföldi jövedelem a vármegyei átlaghoz képest, 2021. Forrás: KSH alapján saját szerkesztés.	4
2. ábra: Egy főre jutó helyi iparüzési adóbevétel a vármegyei átlaghoz képest, 2021. Forrás: KSH alapján saját szerkesztés.	5
3. ábra: Munkaerőpiaci ingázás egyenlege. Forrás: KSH alapján saját szerkesztés.	5
4. ábra: Munkanélküliségi ráta járasonként, 2023. december. Forrás: KSH alapján saját szerkesztés.	6
5. ábra: Öregedési index a vármegyei átlaghoz képest (2022). Forrás: KSH alapján saját szerkesztés.	7
6. ábra: A Dél-dunántúli Térségfejlesztési Modellprogramban szereplő együtt kezelendő térségek. Forrás: Dél-Dunántúl Térségfejlesztési Modellprogram, Területfejlesztési Miniszter, Területfejlesztésért Felelős Államtitkárság, 2023 (41. old.).	29
7. ábra: A Dél-dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna belső perifériái. Forrás: Belső perifériák a fejlesztéspolitikában. Értékelő jelentés. Equinox Consulting, Hétfa, 2023 (78. old.).....	30

Baranyai járások gazdasági fejlettségi helyzetképe

Baranya járásai között jelentős különbségek mutatkoznak úgy a jövedelmi helyzet, a munkaerőpiaci folyamatok, mint a demográfiai mutatók esetében is.

Jövedelmi viszonyok

A jövedelmek a vármegye fő közúti tengelye mentén a Szentlőrinc – Mohács közötti térségben magasabb az egy főre jutó SZJA alapot képező belföldi jövedelmet figyelembe véve. A vármegye többi járásában a jövedelmi szint nem éri el a megyei átlag 90%-át, a Hegyháti járásban a 80%-át sem.

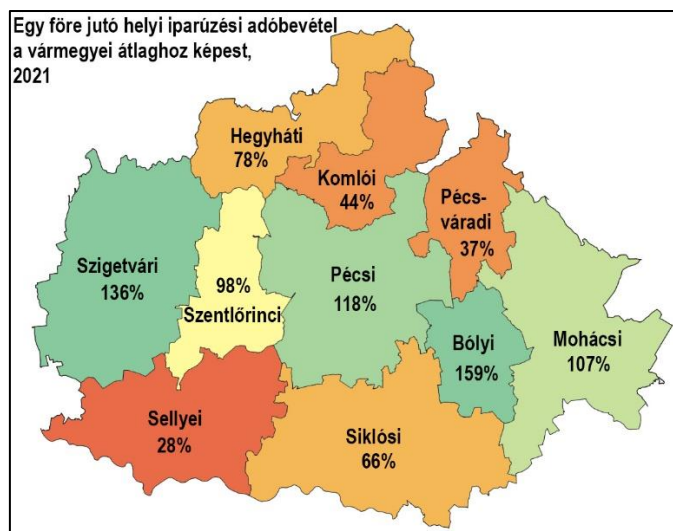
1. ábra: Egy főre jutó belföldi jövedelem a vármegyei átlaghoz képest, 2021.

Forrás: KSH alapján saját szerkesztés.

Iparüzési adó bevételek

A gazdasági teljesítményt megragadhatjuk az önkormányzatok helyi iparüzési adóbevételeinek nagyságával. Az egy főre jutó értékek összehasonlításával itt is a 6-os-M60-as tengely menti térség adóbevételei közelítik meg, illetve haladják meg a megyei átlagot Szigetvári térségtől Mohácsig. A legnagyobb fajlagos adóbevétellel Bóly térsége rendelkezik, valamint Szigetvár térsége is kiemelkedik, melyet elsősorban a Gyöngyösmellék területén kitermelt olaj után fizetett, jelentős nagyságú adóbevétel indokol.

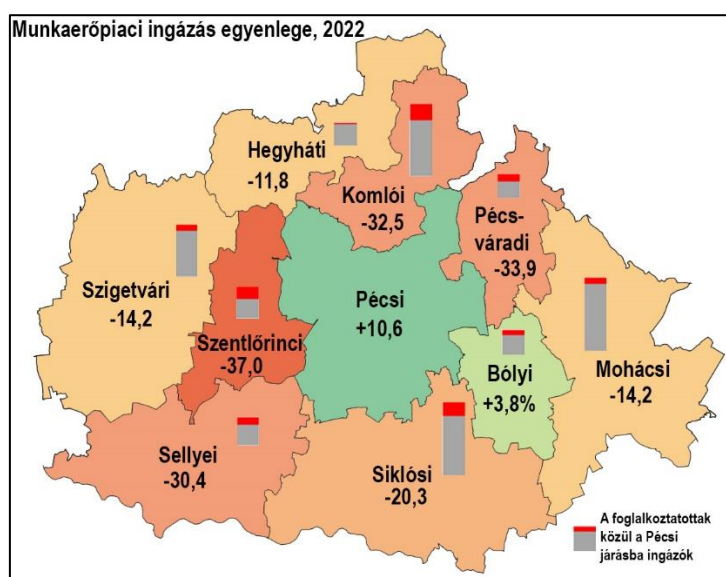
A másik szélsőérték a Sellyei járás, ahol az adóbevétel csupán a baranyai átlag 28%-át éri el, de a Pécsváradi és Komlói járásokban sem éri el az 50%-ot.

2. ábra: Egy főre jutó helyi iparüzési adóbevétel a vármegyei átlaghoz képest, 2021.
 Forrás: KSH alapján saját szerkesztés.

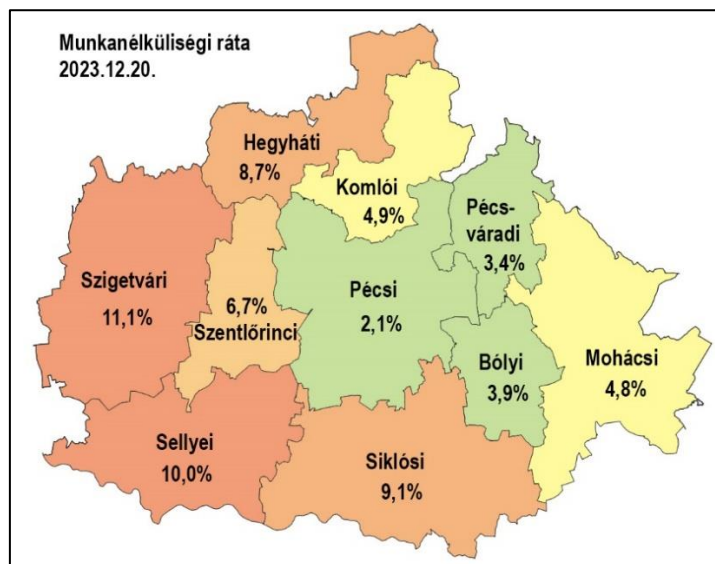
Munkaerőpiac

Érdeemes megvizsgálni, hogy hol vannak a munkahelyek a vármegyében. A 2022-es népszámlálás adatai szerint a Pécsi és a Bólyi járás mutatott pozitív napi munkaerőpiaci ingázási egyenleget, tehát ebben a két járásban több a munkahelyek száma, mint a foglalkoztatottaké. A legnagyobb negatív napi munkaerőpiaci ingázási egyenleggel Szentlőrinc térsége rendelkezett, itt a munkahelyek száma 37%-kal marad el a foglalkoztatottak számához képest, de ez a negatív egyenleg mutató a Pécsvárad, a Komlói és a Sellyei járásban is meghaladja a 30%-ot. A legtöbb eljáró a megyeszékhely térségében (Pécsi járás) talál munkahelyet (Szentlőrinc járás ingázási egyenlege a Pécsi járás vonatkozásában -33%).

3. ábra: Munkaerőpiaci ingázás egyenlege.
 Forrás: KSH alapján saját szerkesztés.

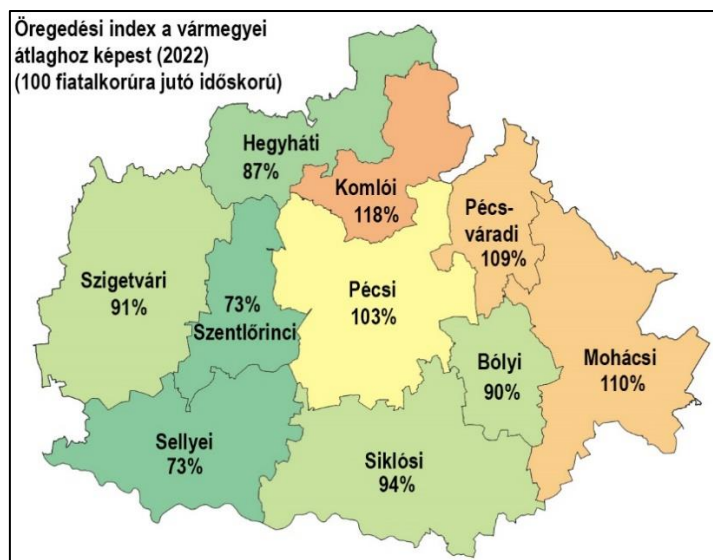
Az álláskereső arányát tekintve is óriási különbségek mutatkoznak az egyes járások között. A vármegyei átlagnál kedvezőbb a helyzet a keleti, észak-keleti járásokban: Pécsvárad 3,4%, Bóly 3,9%, Mohács 4,8%, Komlói 4,9%. Ugyanakkor a vármegye nyugati és déli jáásaiban jelentősen magasabb az álláskereső aránya, a Szigetvári és Sellyei meghaladja a megyei átlag kétszeresét, a Siklói járásban megközelíti a megyei átlag kétszeresét.

4. ábra: Munkanélküliségi ráta járásonként, 2023. december.
Forrás: KSH alapján saját szerkesztés.

Demográfia

A vármegyét, az országos trendekhez hasonlóan az idősödő népesség jellemzi, ugyanakkor az öregedési indexben jelentős különbségek mutatkoznak a járások között. A vármegyei átlagot meghaladó az idősek aránya a fiatalokhoz képest a Komlói járásban, illetve a vármegye keleti térségében. Ugyanakkor a vármegye nyugati és déli járásait az átlagnál fiatalabb népesség jellemzi, különösen a Szentlőrinci és a Sellyei járásban.

5. ábra: Öregedési index a vármegyei átlaghoz képest (2022).
Forrás: KSH alapján saját szerkesztés.

Összefoglaló megállapítások

Összefoglalásként megállapítható, hogy **Baranya megye középső része tekinthető viszonylag fejlettebbnek**, ahol egy kelet-nyugati zónában a járási fejlettség (jövedelmi szint, iparüzési adó volumene) a megyei átlagot megközelítő vagy azt meghaladó mértékű (Pécsi, Szentlőrinci, Bólyi, Mohácsi és bizonyos tekintetben a Szigetvári járás). **A megye északi és déli része tekinthető fejletlen, periférikus térségnek.**

A Pécsi járás Baranya megye természetes központja. Pécs vonzáskörzete a saját járásán túlmenően több környező járásra is kiterjed, a napi munkaerőpiaci ingázás tekintetében **Pécs egyértelmű vonzerővel bír, különösen az őt körülvevő járások irányában.**

A munkaerő potenciált tekintve megállapítható, hogy a Pécsi járás és a több környező járásra kiterjedő vonzáskörzete, valamint a megye nyugati részén található mohácsi járás munkanélküliségi rátája alacsony, egyúttal e térségekre jellemző a magas öregedési index is. Tehát e térségek már csak korlátozott munkaerőpiaci potenciállal bírnak. Ezzel szemben a fejletlenebbnek tekinthető északi és déli járások, valamint a keleti Szigetvári járás az a térség, ahol több a munkanélküli és több a fiatal is. Tehát **a fejletlenebb, periférikus térségek rendelkeznek komolyabb munkaerőpiaci potenciállal** – természetesen e potenciál kiaknázása több, egymásra ható tényező függvénye (munkahelyek megléte, emberek mentális és képzettségi szintje stb.).

Fejlesztési javaslatok

Premisszák

Baranya vármegye térségi alapú gazdaságfejlesztési beavatkozásainak meghatározásakor az alábbi három területi szempontot vettük figyelembe:

- Baranya megye a Dél-Dunántúl legnagyobb lakosságszámú, legnagyobb népsűrűséggel rendelkező, leginkább városiasodott megyéje. A vármegyeszékhely közvetlen vonzáskörzeteként értelmezhető Pécsi, valamint a Komlói járás kivételével a vármegye valamennyi járása hátrányos helyzetűnek tekinthető, azaz a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendeletben rögzített három kedvezményezetti kategória (kedvezményezett, fejlesztendő, komplex programmal fejlesztendő) valamelyikébe tartozik. Bár a Pécsi és Komlói járás elvileg nem célterülete a felzárkóztatási programnak, mivel a foglalkoztatók jelentős száma koncentrálnak e járásokban, a felzárkóztatási célú gazdaságfejlesztési irányok megfogalmazásakor e járásokat nem lehet figyelmen kívül hagyni.
- Baranya monocentrikus vármegye: a baranyai megyeszékhely a vármegye és a nagytérség legjelentősebb városa, Magyarország 5. legnagyobb városa, mely hagyományos régióközponti szerepkörrel bír. A vármegye közlekedési infrastruktúrája erősen Pécs-központú, a vármegye teljes területéről viszonylag jól elérhető, így természetes ingázási célpont. Pécs felsőoktatási és innovációs centrum pozíciója is kiterjed a teljes vármegyére és a Dél-dunántúli régióra is. Így a térségi gazdaságfejlesztés tekintetében a legtöbb beavatkozás esetében Pécs szerepe megkerülhetetlen.
- Bár a program célterülete a vármegye, a területfejlesztésről szóló 2023. évi CII. törvény a központi és a vármegyei önkormányzati szint mellett bevezeti a 'nagytérség' fogalmát, mely „több vármegyét magába foglaló, összefüggő országrész, mely önálló fejlesztési stratégiával rendelkezik”. Bár a nagytérség területi lehatárolása nem definiált, Baranya várhatóan a Dél-dunántúli nagytérség része lesz, ami Baranya, Somogy és Tolna vármegyéket foglalja magában. A törvény alapján előálló feladatmegosztás értelmében a nagytérségi dekoncentrált szint várhatóan mind a stratégiai, mind az operatív tervezésben, a projektelőkészítésben, illetve a projektmegvalósításban jelentős szerepet fog játszani. A Baranyát is magába foglaló Dél-Dunántúlra elkészült a Dél-Dunántúli Térségfejlesztési Modellprogram, melynek célja a legnagyobb leszakadással jellemezhető dél-dunántúli térség felzárkóztatásának előmozdítása. A program nem vármegyei, hanem funkcionális térségi megközelítést alkalmaz. A modellprogram várhatóan a 2028-ban induló európai uniós fejlesztési ciklusban, illetve azt megelőzően a 2025-2026-ban indítani tervezett Területfejlesztési Alap forrásaiból célzott támogatási forrásokra számíthat. Bár a jelen program Baranyára koncentrálnak, a hatályos

területfejlesztési törvénnyel összhangban a megfogalmazott beavatkozások nagytárségi szemléletben készültek.

Vízió

Baranya vármegye a dinamikusan fejlődő pécsi funkcionális várostérség agglomerációjaként, a központtal kölcsönösen előnyös viszonyt kialakító, kommunikáló, erős helyi társadalommal és érdekérvényesítő képességgel rendelkező, országosan is vonzó vidéki térség, mely:

- gazdaságilag előnyös telepítési tényezőkkel rendelkezik;
- természetközeli, jó életminőséget nyújtó, egyúttal hatékonyan megközelíthető lakóhely;
- valamint változatos, vonzó és fenntarthatóan működő turisztikai és rekreációs térségek szövete.

Javasolt beavatkozások

1. prioritás – Baranya meghatározó ipari ágazatainak célzott fejlesztése

Baranya vármegye gazdaságfejlesztése szempontjából elsődleges jelentőséggel bír az iparfejlesztés. Ehhez szükséges a vonzó befektetői kialakítása, valamint a helyben működő ipari kis- és középvállalkozások számára célzott támogatási programok kialakítása, illeszkedve a nagytárségi és a vármegye adottságaihoz, figyelembe véve a periférikus térségek által reálisan elérhető hozzáadott értéket.

1.1. Beavatkozás: Gépgyártás, elektronika, építőanyag-gyártás fejlesztése

Baranya megyében a rendszerváltást követően a korábbi szénbányászat és uránbányászat, valamint a könnyűipari ágazatok megszűntek, illetve jelentős hanyatlásnak indultak. A megye kimaradt az újraparosítás első hullámából, a korábbi iparágak helyére nem lépett versenyképes iparstruktúra. Így Baranya az egy főre vetített ipari termelésben és az exportban is a megyei rangsor utolsó helyén van. Ugyanígy rendkívül alacsony a vállalkozói K+F ráfordítás, a K+F ráfordítások kétharmada a közszférától származik, a KKV szektor innovációs hajlandósága gyenge.

A halmozódó, egymást erősítő problémák ellenére az elmúlt évtizedekben kifejlődött és megerősödött egy ipari, zömmel export és innováció orientált családi vállalkozói kör, amely elkötelezett a térség iránt. Ez különösen jellemző a fémfeldolgozás, gépipar, elektronika és az építőanyag-gyártás területén.

Pozitívum, hogy egyes ágazatokban megindult a vállalkozások aktív együttműködése. A Dél-Dunántúli Gépipari Klaszter (DDGK) pécsi székhellyel működik, azonban tagjai között számos

nem baranyai vállalkozás is található. Hasonló a helyzet a regionálisan aktív vállalkozásokat tömörítő Építőipari Technológiai Klaszterrel (ÉTK), melynek tagjai között számos építőanyag-gyártó vállalkozás is található. Tekintettel a két ágazat hely-, nyersanyag és élőmunka-igényére, alkalmasak a periferikus térségek nemzetközi innovációs láncba való bekapcsolására is, ahogyan erre számos pozitív példa található a vármegyében.

A gépgyártás, építőanyag-gyártás, illetve másodlagos nyersanyag-hasznosításra épülő ipari tevékenységek megtelepedését a periferikus járásokban célszerű elsősorban elősegíteni. Az ezen járásokban működő vállalkozások számára koordinált ipari felzárkóztató telephelyfejlesztési program indítása szükséges, illeszkedve a már az itt működő vállalkozások profiljához. A telephelyfejlesztési program részeként szükséges a megfelelő, energiahatékony alapinfrastruktúra kialakítása (a periferikus járásokban meglévő ipariterületek, ipari parkok célzott fejlesztése), valamint az ipari vállalkozások kedvező támogatási intenzitású technológia fejlesztése.

A gépipari, elektronikai és építőanyag-ipari vállalkozások célzott támogatása szükséges a versenyképességük erősítése érdekében, az alábbi területeken:

- szerelőcsarnokok építése,
- innovatív termékfejlesztés támogatása,
- egyedi célgépek fejlesztése,
- robotizáció és automatizálás fejlesztése,
- ágazati klaszterek működésének támogatása.

1.2. Beavatkozás: CleanTech Zöld Gazdaság fejlesztése

A Dél-dunántúli CleanTech Zöld Gazdaság program fő célkitűzése a Pécsi Tudományegyetemmel együttműködésben olyan magas hozzáadott értékű iparfejlesztési irányok előmozdítása, melyek csökkentik a környezetterhelést és az erőforrás felhasználást, energiahatékonyág növelést tesznek lehetővé és üzletileg fenntartható termék- és technológia fejlesztést valósítanak meg a helyi gazdaság szintjén mérhető hasznok generálása mellett.

A CleanTech Zöld Gazdaság program az alábbi pillérekből áll:

- Hidrogén technológia: zöld hidrogén előállítás és tárolás, tüzelőanyag-cellás járművek kifejlesztése, hidrogén üzemű szünetmentes tápegységek és kis teljesítményű tüzelőanyag-cellás eszközök fejlesztése;
- Építési és technológiai hulladékok újrahasznosítása: építőipari hulladék, másodlagos tüzelőanyagok és ipari melléktermékek hasznosítása a cement- és betongyártásban;
- Gépipar 4.0: egyedi gépgyártás-technológiai fejlesztések, autonóm célgépek kifejlesztése.

A CleanTech Zöld Gazdaság programhoz szervesen kapcsolódik a CleanTech Geo program, mely Baranya évszázados móltra visszatekintő szénbányászati, uránbányászati, valamint

szénhidrogénkutatási szakmai és tudásbázisára épülő földtudományi, másodlagos nyersanyaghasznosítási, geotermális energiahasznosítási innovációs program.

A CleanTech Geo program az alábbi szakmai pillérekre épül:

- Földtudományi K+F infrastrukturális és szolgáltatási háttér: a Pécsi Tudományegyetem Tudományos és Innovációs Parkjába integrált high-tech földtudományi laboratóriumi infrastrukturális és szolgáltatási háttér, mely a földtudományi, geotermális és épületenergetikai kutatásokhoz stratégiai kutatási infrastrukturális háttérrel biztosít;
- Másodlagos nyersanyaghasznosítás: a mecseki meddőhányók nyersanyagának piaci hasznosítása, hulladék nyersanyagok innovatív gazdasági hasznosítása a cementiparban és a mezőgazdaságban;
- Költséghatékony geotermális energiahasznosítás: energia tárolására alkalmas felszín alatti megoldások vizsgálata, fosszilis energia független költséghatékony geotermális energiahasznosítás Baranyában, szénhidrogén kutak átképzése geotermális kúttá.

A magas hozzáadott értéket előállító CleanTech termék- és technológia fejlesztések elsősorban a Pécsi járásban, a Pécsi Tudományegyetemmel együttműködő innovációs központokban reálisak. Emellett Baranya többi járásában is reális lehetőség van ezen innovatív fejlesztések megvalósítására:

- Építési és technológiai hulladékok újrahasznosítása a megye cementgyáraiban;
- Gépípar 4.0 fejlesztések innovatív fém- és gépipari megyei kis- és középvállalkozásokban;
- Másodlagos nyersanyaghasznosítás a cementgyárakban és a megye mezőgazdasági vállalkozásaiban;
- Költséghatékony geotermális energiahasznosítás: geotermikus energiatárolás és hidrogén felszín alatti tárolásának vizsgálata kimerült olaj- és gáztárolókban, rezervoároknál Baranya területén (Baranyai Hidrogén Völgy koncepció), fosszilis energia fogyasztást teljes mértékben kiváltó, közepes hőmérsékletű termásvíz kombinált hőszivattyús hasznosítására épülő városi geotermális fűtési rendszer kiépítése Baranya kisvárosaiban (pl. Siklós, Szigetvár).

1.3. Beavatkozás: IT, okos technológiák fejlesztése

A pécsi központtal működő Információmenedzsment Innovációs Klaszter, a PBKIK és a PTE bázisára épülve elsősorban Pécsen működő cégeket tömörít. A szektor erősítése érdekében szükséges Pécsen további, a betelepülő és újonnan induló cégek számára megfelelő – hibrid munkavégzésre is alkalmas – irodahelyiség kialakítása.

Tekintettel arra, hogy a szektor vállalkozásainak jelentős része részben, vagy kizárólag távmunkában alkalmaz munkavállalókat, fontos a periférikus térségekben – elsősorban a térségközpontokban, valamint a turisztikai-rekreációs szempontból lakóhelyként is vonzó településeken – az IT szektorban foglalkoztatottak számának növelése, az ehhez szükséges

képzettség és kompetenciák elsajátítása. A beavatkozás szoros kapcsolatban van a 3. prioritással, mivel a betelepülő cégek profilját az informatikai szektorban jelentősen befolyásolja a helyben rendelkezésre álló képzési programok szerkezete, mivel a szektor több esetben fiatal munkavállalókat foglalkoztat.

A szomszédos Horvátországban Eszéken számos nemzetközileg is jegyzett IT cég működik. Az Osijek Software City Egyesülettel való kapcsolatfelvétel és együttműködési projektek kialakítása szinergiát generálhat a határtérségben, egyúttal dinamizálhatja a Pécs—Eszék tengelyt is, mely pozitív hatással lehet a periférikus térségekre is.

1.4. Beavatkozás: Egészségipar, biotechnológia fejlesztése

A PTE ÁOK szakmai bázisán, illeszkedve a Pécsi Tudományegyetem zászlóshajó célkitűzéséhez („Kiválóság a biotechnológiában és az orvos- és egészségtudományhoz kapcsolódó területeken”) és a Pécsi Egészségipari Innovációs Központ (PEIK) által tömörített vállalkozások a vármegye és a nagytérség leginnovatívabb szektorát képviselik, melyben a pécsi vállalkozások meghatározóak. A tervezett Egészségipari Labortechnológiai Innovációs Tesztközpont (ELIT) létrehozásával a biotechnológia, a gyógyszerkutatás, -előállítás, valamint az információtechnológiával kombinált intelligens egészségügyi eszközök fejlesztése és gyártása terén is nemzetközi lehetőségek jelennek meg, mely szinergiát jelent az 1.2. beavatkozással. További szinergia rejlik az orvos-egészségügyi és műszaki együttműködés (biomedical engineering) területén, melyhez az orvostudományi, műszaki és informatikai területeken működő vállalkozások együttműködése szükséges.

A térség szempontjából kiemelt egészségipari tématerületek: orvosi robotika, 3D kutatások, diagnosztikai eljárás, kapcsolódó gépgyártás, biomechanika és robotika, bioprinting, távmedicina, mely elsősorban Pécsen és a centrumtérségben releváns. Szintén a centrum erőforrásaira épül, de a gyártás szempontjából a periférikus térségek dinamizálásában is szerepet tölthet be a gyógyszeripar, illetve a kozmetikai termékek gyártása, az ehhez kapcsolódó kutatás-fejlesztési tevékenység.

A hálózatosodás, tudástranszfer, illetve a munkaerő bevonása érdekében a megfelelő fizikai elérhetőség biztosítása szükséges a periférikus térségből bejárók számára, mely áttételesen hozzájárulhat ezen térségek dinamizálásához is.

1.5. Beavatkozás: Agrár- és élelmiszeripar fejlesztése

A Dél-Dunántúl az agrárium és az élelmiszeripar szinte minden területén jó adottságokkal rendelkezik, melyek jellemzően alulhasznosítottak. Az ágazat és a térség versenyképességének erősítése érdekében szükséges az ágazatban az innováció növelése, a technológiai fejlesztés támogatása, melynek eredménye a termelési volumen jelentős növelése, a helyi feldolgozó kapacitások fejlesztésén keresztül az ágazat által termelt hozzáadott érték növelése. A

nagyüzemi gazdaság fejlesztésében az innovatív technológiák meghonosítása, a környezetterhelés, az energia- és vízigény csökkentése, a talajvédelem, az öntézési rendszerek fejlesztése szükséges, kombinálva a talajnedvesség megőrzését segítő technológiák alkalmazásával (permakulturális elven alapuló gyakorlatok). Mindez igényli az agrár-innováció, az élelmiszeripari kutatás, informatika (precíziós mezőgazdaság) területén folytatott innovációt, mely szinergiát képez a 1.1.-1.2.-1.3. beavatkozásban megjelölt szektorokkal.

Az agrárium és élelmiszeripar meghatározó tudásbázisa a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem (MATE) kaposvári kampusza. A MATE és a Somogyi Kereskedelmi és Iparkamara (SKIK) közös kezdeményezéseként létrejött iFood Élelmiszer Klaszter számos Somogy vármegyén kívüli baranyai szereplőt is tömörít. Az ágazat a polikrízis, azon belül a klímaváltozás okán stratégiai fontosságú, melyben modernizációra, modellváltásra van szükség.

A nagyüzemek mellett a kisüzemi termelés esetében a helyben előállított hozzáadott érték a rövid ellátási láncokon alapuló értékesítés fejlesztésével növelhető. Ehhez szükséges a helyi termelő közösségek, szociális szövetkezetek kialakítása, megerősítése, technológiai fejlesztése, a megfelelő logisztikai és hűtőház-kapacitások kialakítása a perifériákon is. A rurális térségek dinamizálására kiemelten alkalmas lehet a gyógynövény-termelés és feldolgozás, a zöldség- és gyümölcsültetvények létrehozása. Mindehhez kapcsolódóan szakmai tanácsadó és mentorhálózat kialakítása szükséges. Az agráriumra általánosan jellemző az előregedés, mely a fiatalok vonzásával és a generációváltás elősegítésével, támogatásával kezelhető.

Baranya esetében kiemelt ágazatnak tekinthető a szőlészet és borászat, melyhez az adottságok az országban egyedülállóak: a megyében két, a Dél-Dunántúlon további három borvidék is található. Az ágazat fejlődése érdekében támogatni szükséges a minőség javítását szolgáló technológiai fejlesztést, az ehhez kapcsolódó kutatás-fejlesztést, melynek országosan is kiemelt bázisa a Pécsi Tudományegyetem Szőlészeti és Borászati Kutatóintézete. Az értékesítés kapcsán fejleszteni szükséges a bormarketinget, illetve a szintén csatornaszerepet betöltő turizmust (2.4. beavatkozás).

A fentiekén kívül Baranya és a Dél-Dunántúl kiemelkedően jó adottságokkal rendelkezik az akvakultúra (halászat) területén, illetve a jelentős vadállománynak köszönhetően a vadhús-előállításban és feldolgozásban. Az erdőgazdálkodás és fafeldolgozás számos gazdasági területtel alkot szinergiát, mely szintén a Dél-Dunántúl egyik kiemelkedő potenciálja.

Bár a technológiafejlesztést végző vállalkozások jellemzően a vármegye-székhelyeken koncentrálódnak, az ágazat kiemelten alkalmas a periférikus térségek dinamizálására, akár a csúcstechnológia meghonosításán keresztül.

2. Prioritás – Baranya turizmusának fejlesztése

Baranya az ország egyik természeti és kulturális vonzerőkben leggazdagabb megyéje. Baranya, a nagytárségi szinten releváns Balatonnal együtt, az ország egyik meghatározó turisztikai és rekreációs zónájává válhat, mely számos, egymástól karakteresen különböző igényt kielégíteni képes desztinációkat nyújt.

Az ágazatban, illeszkedve az európai és globális kihívásokhoz és trendekhez (overtourism, klímaváltozás, COVID-19, zöld és digitális átállás, reziliencia növelése) fenntartható turisztikai termékek kifejlesztése szükséges, melybe szükséges bevonni a már ismert desztinációkat (Balaton, Pécs, Villány), illetve szükséges a periférikus térségeket dinamizálni képes új termékek kialakítása is.

2.1. Kulturális örökségre épülő turizmus megerősítése

Baranya két UNESCO által védett kulturális örökséggel rendelkezik: Pécs ókeresztény temetője (Cella Septichora), valamint a mohácsi Busójárás, mint szellemi világörökség. Baranya ezen kívül sajátos karakterrel rendelkező kisvárosokkal és aprófalvakkal, illetve igen gazdag népművészeti, néprajzi örökséggel rendelkezik, melyek értékét növeli, hogy Baranya soknemzetiségű megye, multikulturális épített és szellemi kulturális örökséggel: a megyében különösen magas a cigány, német és horvát kisebbségek aránya.

E multikulturális örökség láthatóságát nem csak Magyarországon, hanem európai szinten is növelni kell. Ennek érdekében meg kell teremteni az örökségi helyszínek rekonstrukcióját, e helyszínek tematikus és fizikai összekapcsolását, bejárhatóvá tételét környezetbarát és közösségi közlekedési eszközökkel. A turisztikai bemutathatóság érdekében hangsúlyt kell helyezni ezen kulturális értékek tartalomfejlesztésére: célirányos történeti kutatásokra, az örökségek bemutatásban részt vevő civil szervezetek és emberek felkutatására és bevonására, interaktív bemutató eszközök és tartalmak kifejlesztésére. Baranya határközeleli jellegéből adódóan tematikus határon átnyúló turisztikai programcsomagok kialakítása szükséges, integrálva a gyógy-, gasztronómiai és borászati turisztikai elemekkel.

2.2. Aktív és ökoturizmus fejlesztése, a természeti örökségre építve

Baranya változatos domborzatával és tájaival egyedi turisztikai potenciállal rendelkezik. A szigethegységek (Mecsek, Villányi-hegység, Zselic) változatos formakincse és élővilága, kombinálva a déli és keleti határokon található vizes élőhelyekkel egyedi ökoturisztikai desztinációvá teszi.

Baranya megye déli hátrányos helyzetű térségeinek egyik fontos kitörési pontja lehet a Dél-dunántúli nagytárségi legperiférikusabb térségeit magában foglaló, részben az európai uniós kezdeményezéseknek köszönhetően már nemzetközileg is látható Dráva-menti kerékpáros- és

ökoturizmus és az ehhez kapcsolható víziturizmus, ami az EuroVelo 13 Vasfüggöny Nemzetközi Kerékpáros Túraútvonal és egyúttal az öt országra kiterjedő Amazon of Europe Kerékpáros Túraútvonal részét képezi. E turisztikai desztináció esetében jelentős potenciál rejlik annak nemzetközi turisztikai termékcsomaggá történő fejlesztésében és promóciójában.

Baranya esetében aktív- és ökoturisztikai szempontból fontos szereppel bír a Mecsek és a Zselic térségét célzó kerékpáros és gyalogos turizmus. Ezen termékeket kombinálni szükséges a már meglévő kulturális, gasztronómiai kínálattal, mely kiemelkedően alkalmas a vidéki térségek dinamizálására.

2.3. Termál- és gyógyturizmus fejlesztése

Bár Baranyában a Harkányi Gyógyfürdő a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 - Turizmus 2.0 szerint jelenleg az egyetlen nemzetközi jelentőségű fürdő, nagytárségi szinten a Dél-Dunántúl számos vonzó termál- és gyógyturisztikai vonzerővel rendelkezik (legjelentősebbek: Kaposvár, Szigetvár, Dombóvár-Gunaras, Igal, Nagyatád, Barcs, de termálfürdő található Siófokon, Marcaliban, Csokonyavisontán, Buzsákon, Komló-Sikondán, Siklóson, Magyarhertelenden, Mohácson, Sellyén), melyek összehangolt, nagytárségi szintű hálózatos fejlesztése szükséges.

A fejlesztések tekintetében nagyon fontos a célcsoport-specifikáció és a piacorientált szemlélet: a fürdők infrastrukturális hiányosságainak pótlásán túlmenően különös hangsúlyt kell helyezni arra, hogy a kiválasztott célcsoport igényeinek megfelelő, modern és innovatív szolgáltatási elemekkel bővüljön a termálfürdő kínálat. E fizikai fejlesztésekkel párhuzamosan erősíteni kell a kapcsolódó programkínálatot (pl. egyedi fürdő rendezvények, családi- vagy gyermeknapok) és a modern promóciós eszközök használatát, a célzott promóciós kampányokat.

Harkány esetében a gyógyturisztikai kínálatot integrálni szükséges a térség egyéb turisztikai vonzerőivel (bor, termál és gasztronómia), illetve az egészségturisztikai szempontok hangsúlyozásával kombinálni szükséges a térségben található ökoturisztikai vonzerőkkel (kerékpárturisztikai és gyalogos túraútvonalak).

2.4. Bor, gasztronómia és helyi termékek összehangolt fejlesztése

Baranya – a már korábban említett szőlészeti és borászati hagyományokra építve – kimagasló borturisztikai potenciállal rendelkezik. Ezt szervesen egészíti ki a sokszínű hagyományos, valamint a modern gasztronómiai trendekhez illeszkedő (Michelin-minősítésű éttermek – Bib Gourmand, Zöld csillag, Michelin ajánlás) gasztroturisztikai kínálat. Ez összességében egy változatos, a térség hagyományaihoz illeszkedő bor- és gasztroturisztikai desztinációt rajzol ki, melynek láthatóságát mind országosan, mind határon átnyúló jelleggel növelni szükséges. Egyúttal a gasztronómiai kínálat kiválóan kombinálható egyéb turisztikai termékekkel (kulturális, öko-, gyógyturisztika), valamint egyedi helyi termék brand-ek fejlesztésével, mely

össességében Magyarország egyik legsokoldalúbb turizmussal rendelkező térségévé teheti Baranyát.

3. prioritás – Baranya felsőoktatási és szakképzési struktúrájának gazdaságorientált fejlesztése

A sikeres, periférikus térségeket is integrálni képes gazdaságfejlesztéshez nem csak felsőoktatásra, hanem szakképzési infrastruktúrára és programokra is szükség van. A szakképzés fejlesztése magában foglalja egy új, nagytárségi hatókörű szakképzési központ kialakítását a PTE leendő technológiai parkjának területén, mely az 1. prioritásban meghatározott ágazatokban alapozná meg a technikus szintű szakemberképzést. Ezen felül a szakképzés jelenlegi rendszerén belül, hidat képezve a szakképzési központok és a vállalkozások között, szükséges az ágazati képző központok (ÁKK-k) hálózatának fejlesztése, összhangban a felzárkóztatási program ágazati prioritásaival.

3.1. Beavatkozás: Felsőoktatás gazdaságorientált fejlesztése

A Dél-dunántúli nagytárségben két felsőoktatási intézmény működik, eltérő, egymást részben kiegészítő profillal, mely a nagytárség gazdasági szereplőinek igényeit, megfelelő együttműködés mellett, reálisan ki tudja elégíteni.

A Pécsi Tudományegyetem (PTE) esetében az egyetem erősségének tekinthető humán- és társadalomtudományi diszciplínák mellett az 1. prioritásban megjelölt beavatkozásokhoz illeszkedően az alábbi tudományterületek fejlesztése szükséges:

- Műszaki tudományok: villamos és energetika, épületgépészet, informatika, szoftverfejlesztés;
- Természettudományok: anyagtudomány, földtudomány (kiemelten a geoenergetika);
- Élettudományok: biotechnológia, gyógyszerkutatás, biomedicina;
- Közgazdaságtudomány és társadalomtudományok: turizmus, vendéglátás, K+F, iparjogvédelem, üzletfejlesztés, inkubáció, menedzsment tanácsadás.

A fenti diszciplínák kutatási kapacitásainak fejlesztését és a tudástranszfert megfelelően szolgálná a Pécsi Tudományegyetem bázisán létrehozandó Alkalmazott Kutatási Központ, illetve a már meglévő Tudományos és Innovációs Park II. ütemének megvalósítása, melyhez kapcsolódóan a fenti ágazatokban működő cégekkel kialakítandó vállalati ökoszisztéma létrehozása is fontos.

A Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem (MATE), mint az ország meghatározó agrárinnovációs, élelmiszeripari kutató és képzőhelye esetében az alábbi tudományterületek fejlesztése élvez prioritást:

- Agrártudományok: a klímavédelmet szem előtt tartó, az önellátást növelni képes precíziós mezőgazdaság, csökkentett vízigényű technológiák;
- Élelmiszeripar: fenttartható élelmiszertermelés, termék- és technológia fejlesztés, élelmiszerbiztonság.

A graduális képzési irányok mellett jelentős potenciál van a gazdasági szereplők igényeihez illeszkedő, rugalmas felsőoktatási képzési módzatokban:

- A graduális végzettségnél alacsonyabb szintű képzettséget nyújtó felsőoktatási szakképzések;
- A diplomával rendelkezők számára speciális végzettséget nyújtó és az egyetemi karok számára a graduális képzéseknél jóval egyszerűbben és gyorsabban elindítható szakirányú továbbképzések.

A fenti célok elérése érdekében a hasonló adottságokkal rendelkező, a tudományos kiválóság tekintetében vezető európai intézményekkel való együttműködés kialakítása szükséges, melynek fontos hozzáadott értéke a közös európai uniós pályázatokon való részvétel (Horizon Europe), illetve az oktatói és hallgatói mobilitás elősegítése. Ezen lehetőségek hatékony kihasználásához szükséges az Európai Bizottság és a Magyar Kormány közötti megállapodás megkötése, mely lehetővé teszi az alapítványi formában működő egyetemek részvételét is az európai uniós programokban.

3.2. Beavatkozás: Szakképzés új pályára állítása

A Dél-Dunántúl, mint nagytérség esetében jellemző az országos átlaghoz képest magas szakképzésben való részvétel, mely szektorálisan illeszkedik a nagytérség adottságaihoz (kiemelkedő élelmiszeripari, mezőgazdasági, egészségügyi részvétel). Hiányos ugyanakkor a szakképzési részvétel az ipari, elektronikai, informatikai szakmacsoportokban, ráadásul jelentős az elvándorlás.

A három dél-dunántúli vármegye Szakképzési Centrumai (SZC-k) esetében az alábbi beavatkozások szükségesek:

- Pécs esetében középtávú célként egy nagy kapacitású magyar-angol-német képzési nyelvű informatikai technikus képzés kialakítása szükséges, mely egyrészt felkészítené a szakképzésben résztvevőket a felsőfokú tanulmányokra, másrészt a munkaerőpiaci igények kielégítését is segítené;
- Kaposvár és Szekszárd esetében kiemelten fontos az agrár-élelmiszeripari középfokú szakképzés fejlesztése és népszerűsítése a célcsoport körében.

A felsőoktatással való erőteljesebb szinergia, valamint az innovációs folyamatokban való jobb bekapcsolódás végett szükséges a gépipari, villamosipari és informatikai területen, valamint az egészségügyi ágazatban az Pécsi Tudományegyetemmel való együttműködés erősítése, a PTE esetében egy középfokú szakképzési láb kialakítása, adott esetben új intézmény létrehozásával. A szakképzéssel kapcsolatban fontos követelmény, hogy az Ipar 4.0 követelményeinek, a digitális és zöld tartalmaknak valamennyi képzési programban meg kell jelenniük.

A szakképző iskola elvégzése után a frissen kikerült szakemberek többségének jellemzően plusz tanulásra van szüksége ahhoz, hogy a munkaerőpiacra eredményesen ki tudjon lépni, mivel a munkáltatók egyre inkább speciális tudást várnak el. Összhangban az országos Szakképzés 4.0 stratégiával, a szakképzési centrumok aktív vállalati kapcsolatainak fejlesztése és a mikrovállalkozások, valamint a KKV-k szerepvállalásának gyakorlati képzésben történő szerepvállalása érdekében szükséges az ágazati képzőközpontok (ÁKK-k) rendszerének kialakítása. Az ÁKK-k az SZC-k és a meghatározó cégek közreműködésével létrehozott nonprofit kft-ként működnek. Feladatuk a duális képzéssel kapcsolatos adminisztrációs feladatok ellátása, a képzés szervezése és megvalósítása. A képzésre jellemzően 8-12 fős csoportokban kerül sor, felkészült szakemberek irányításával. A szükséges eszközök beszerzéséhez pályázati forrás igénybevétele szükséges.

A nagytérségben jelenleg az alábbi ágazati képzőközpontok működnek:

- Informatikai ÁKK Pécsen és Kaposváron, melyben alapítóként, a cégek mellett, megtalálható a két területileg illetékes vármegyei SZC, illetve a pécsi ÁKK-ban a Pécs-Baranyai Kereskedelmi és Iparkamara (PBKIK), valamint a Tolna Vármegyei SZC is. A Pécsi Informatikai ÁKK-ban közreműködnek a Információmenedzsment Innovációs Klaszter vállalkozásai.
- Építőipari ÁKK Pécsen, melyben alapítóként, a cégek mellett, megtalálható a Baranya Vármegyei SZC, illetve a PBKIK.
- Gradum Gépjárműipari ÁKK Szekszárdon, melyben a Tolna Vármegyei SZC működik közre partnerként.

A fenti ÁKK-k mellett a gépipari, villamosipari, egészségügyi, valamint a turizmus-vendéglátás ágazatban lenne szükség hasonló ÁKK-k létrehozására, a megfelelő partnervállalkozások bevonását követően.

A duális képzés feltételeinek megteremtése mellett fontos a felnőttképzés feltételeinek megteremtése, melyet elsősorban a képzésben résztvevők kompetenciafejlesztésére szükséges kihegyezni. Ehhez a SZC-k rugalmas reagálást lehetővé tévő szervezeti megoldásai szükségesek, illetve a kompetenciafejlesztés.

A szakképzés különböző területeinek fejlesztéséhez elengedhetetlen a tudatformálási, népszerűsítési tevékenység, a pályaválasztást segítő rendezvények és megoldások, valamint a pálya-tanácsadási rendszer működtetése, a digitális közösségi alkotóterem lehetőségeinek

bevonásával, mely lehetőséget ad a legkorszerűbb technikai megoldások megismeréséhez (3D nyomtatás, CNC megmunkálás, programozott munkagépek stb.), szakkörök, nyári táborok szervezése, mindezt inspiráló környezetben.

A szakmai ismeretek mellett kiemelten fontos a szakképzésben is a megfelelő, kommunikáció-orientált idegennyelv-tanulás feltételeinek megteremtése, az ezzel kapcsolatos motiváció erősítése, különösen az alacsony szociokulturális körből érkező diákok esetében. A nyelvtudás gyakorlati jelentőségét növeli a külföldi tapasztalatszerzési és mobilitási tevékenységek támogatása, melyhez megfelelő lehetőséget adnak az uniós támogatású programok, illetve az SZC-k közötti nemzetközi partneri együttműködések.

Kiemelten fontos és növekvő jelentőségű a speciális nevelési igénnyel (SNI) rendelkező fiatalok képzésének elősegítése, ezáltal a lemorzsolódás csökkentése, tekintettel arra, hogy az SNI-vel rendelkezők legnagyobb arányban a szakképzésben találhatók meg.

4. prioritás – Baranya vármegye külső és belső elérhetőségi viszonyainak javítása

Ahhoz, hogy Baranya perifériái és a pécsi központú funkcionális várostérség közötti és a járásokon belüli gazdasági kapcsolatok megerősödhesse, szükséges a vármegye járás- és mikrotérségi központi szerepet betöltő kis- és középvárosai és Pécs, valamint a kistelepülések és a térségközpontok közötti közlekedési kapcsolatok fejlesztése.

4.1. Beavatkozás: Közúti kapcsolatok fejlesztése

A Dél-dunántúli nagytérségnek a szomszédos nagytérségek nagyvárosaival, valamint a határ túloldalán található városokkal való kapcsolatainak fejlesztése szükséges. Bár az elsősorban Budapest elérését szolgáló észak-déli irányú kapcsolat az M6-os autópálya, illetve a 67 sz. főút Kaposvár—Balatonszemes közötti szakaszának átadásával jelentősen javult, a nagytérség belső kohéziója továbbra is gyenge. Külön kiemelendő a Dél-Dunántúl nyugati irányú közlekedési kapcsolatrendszerének átfogó fejlesztése, összefüggésben a nagytérség belső, kelet-nyugati kapcsolatainak javításával.

Ezzel összhangban az alábbi fejlesztési irányok megvalósítása kiemelt fontosságú:

- Gyorsforgalmi úthálózat fejlesztése, az országos hálózat hiányzó elemeinek kiépítése: M60 Pécs—Szigetvár—Barcs, M9 Nagykanizsa—Kaposvár—Szekszárd;
- A gyorsforgalmi úthálózat elérhetőségét javító, hálózati szempontból kiemelt fontosságú közúti szakaszok felújítása, megerősítése, előzetes vizsgálat után egyes szakaszok gyorsforgalmi úttá fejlesztése (57 M6—Mohács, 67 Kaposvár—Szigetvár—Zaláta—országhatár, 68 Barcs—Balaton).

4.2. Beavatkozás: Vasúti kapcsolatok fejlesztése

A Dél-Dunántúl vasúti közlekedés szempontjából az ország többi részéhez képest erősen elmaradottnak tekinthető. A nagytérseget átszelő nemzetközi vasúti fővonalak az ország hasonló vonalaihoz képest kevesebb fejlesztésben részesültek. A határon átnyúló kapcsolatok gyengék, az elérési idők jellemzően nem versenyképesek az egyéni, közúti elérhetőségekkel összehasonlítva. A fejlesztések a transeurópai (TEN-T) Mediterrán-korridor hálózat részét képező egykori V/b folyosó (Dombóvár—Kaposvár—Gyékényes – 41-es vonal) helyett a Balatonnal párhuzamosan haladó 30-as vonalat preferálta, így a Budapest—Zágráb relációban közlekedő napi egy vonatpár is elkerüli a nagytérség meghatározó városait. A Pécs—Pélmonostor (Beli Manastir) – 66-os vonal relációban javultak a határon átnyúló elérhetőség feltételei, azonban a Pécs és Eszék közötti kapcsolat továbbra is nehézkes, csak nem hatékony átszállási megoldásokkal kivitelezhető.

A kelet-nyugati és határon átnyúló kapcsolatok fejlesztése érdekében a következő beruházások megvalósítása tekinthető kiemelkedő fontosságúnak:

- 40-es vonal (Pécsbánya-Rendező—Dombóvár) felújítása, lassújelek megszüntetése, átszállási kapcsolatok javítása Kaposvár (41-es vonal) irányába;
- Budapest—Zágráb kapcsolat fejlesztése, átszállási kapcsolatok hatékonyságának javítása a nagytérség meghatározó városaiból (Pécs, Kaposvár);
- 66-os vonal (Pécsbánya-Rendező—Magyarbóly—Pélmonostor) villamosítása, kerékpárszállítás feltételeinek javítása, hatékony közvetlen kapcsolat Eszék felé;
- 65-ös vonal (Villány—Mohács) bekapcsolása Pécs és a mohácsi kikötő közötti teherforgalom bonyolításába, illetve kerékpárszállítás feltételeinek javítása turisztikai célból;
- 60-as vonal (Szigetvár—Barcs) villamosításán keresztül a Nyugat-Dunántúl (Szombathely, Sopron) elérhetőségének javítása, a Dráva, mint turisztikai és rekreációs térség elérhetőségének javítása érdekében.

4.3. Beavatkozás: Közúti közösségi közlekedés fejlesztése

A nagytérség és azon belül Baranya közösségi közlekedésének hatékony megszervezése a periférikus térségek dinamizálásához elengedhetetlenül szükséges. A közösségi közlekedés helyi gazdaság igényeihez való illesztéséhez elengedhetetlen, hogy – nyugati mintára – a nagytérség és a vármegye megrendelőként jelenjen meg a közösségi közlekedés szolgáltatói felé.

A közösségi közlekedés tekintetében az alábbi főbb fejlesztések szükségesek:

- Dél-dunántúli Közlekedési Központ létrehozása a nagytérség önkormányzatai és kamarái részvételével;

- A Közlekedéstudományi Intézet Dél-dunántúli Közlekedésszervező Irodájával együttműködésben a közösségi közlekedési igények felmérése, ennek alapján a közösségi közlekedési rendszer modernizációja;
- A vasúttal el nem látott térségközpontok és Pécs közötti közösségi közlekedés fejlesztése;
- A kistelepülések és a térségközpontok közötti autóbuzsos közösségi közlekedés fejlesztése, illeszkedve a térségben működő gazdasági szereplők igényeihez.

5. prioritás – Határon átnyúló gazdasági együttműködések erősítése

5.1. Beavatkozás: A kis- és középvállalkozások versenyképes együttműködésének erősítése a déli határtérségben

A dél-dunántúli határtérség gazdasági teljesítményét az elmúlt időszakban a többi kelet-közép-európai régióhoz képest lassabb növekedés és európai uniós szinten enyhe felzárkózás jellemezte. Egyes határmenti horvát megyék azonban az elmúlt évtizedben még konvergálni sem tudtak az Európai Unió fejlettségi átlagához, a Pannon-Horvátország (Panonska Hrvatska) statisztikai régió egésze is csak néhány százalékpontos javulást tudott felmutatni. Mindez a magyar-horvát határtérség esetében a gazdasági elmaradottság és a területi egyenlőtlenségek fennmaradását eredményezte.

A gyenge gazdasági teljesítmény fő tényezői a következők:

- tőkehiány a KKV-kba irányuló produktív beruházásokhoz;
- a déli határtérségben működő KKV-kat alacsony termelékenységi ráta és alacsony hozzáadottérték-termelő képesség jellemzi;
- alacsony export-import aktivitás, a KKV-k közötti határokon átnyúló kereskedelem rendkívül alacsony;
- a déli határtérség gyenge innovációs teljesítménye, különösen a vállalkozások K+F tevékenysége (BERD) tekintetében.

E problémák miatt erősíteni szükséges a KKV-k versenyképes határokon átnyúló gazdasági együttműködéseit, valamint ki kell építeni a KKV-k együttműködéseit támogató intézményi struktúrát. A magyar-horvát határtérségben 2017 óta működik az ún. B Light program, amely a magyar és horvát KKV-k innovatív együttműködéseit támogatja. E program tapasztalataira alapozva szükséges az együttműködés továbbfejlesztése.

A program folytatásának szánt B Light 2 konstrukció a KKV-k versenyképes gazdasági együttműködését támogató rendszer, célcsoportját az alábbi térségekben megyékben működő KKV-k jelentik:

- Magyarország: Baranya, Somogy, Zala;

- Horvátország: Muraköz, Varasd, Kapronca-Körös, Belovár-Bilogora, Verőce-Drávamente, Pozsega-Szlavónia, Eszék-Baranya, Vukovár-Szerémség.

Kétféle KKV-támogatási konstrukció kialakítása javasolt:

- A KKV-k üzleti együttműködésének támogatása – az üzleti együttműködési projektek ösztönzésének támogató rendszere a külföldi piaci belépés céljából, azaz egymás piacára történő belépés és harmadik ország piacára történő belépés támogatása;
- A KKV-k közös innovációja – közös innovációs projektek kidolgozásának és megvalósításának támogatási rendszere, mely projektek a vállalkozások közös erőfeszítésein alapulnak, területi és/vagy ágazati szintű újdonságot hordozó termék- vagy szolgáltatás innováció elérése érdekében.

A határon átnyúló KKV együttműködések támogató konstrukciók mellett létre kell hozni és működtetni kell a KKV-knak nyújtott technikai segítségnyújtási rendszert annak érdekében, hogy támogatást nyújtson a helyi KKV-knak a partnerkeresésben, a projektgenerálásban, a bevált gyakorlatok cseréjében, a rendszer népszerűsítésében és láthatóságának javításában. Ennek a technikai segítségnyújtási rendszernek a teljes déli határtérségben kell nyújtania szolgáltatásait, és sikerét a minőségi közös, versenyképes KKV együttműködési projektek számán kell mérni. A déli határtérségben a KKV-k versenyképes együttműködése pozitív hatással van a versenyképességre, a hozzáadott érték termelésre és a foglalkoztatási helyzet javítására.

A KKV együttműködési programot a magyar-horvát határtérségben továbbra is az Európai Unió Interreg Magyarország–Horvátország Programja tudja támogatni. A program tapasztalataira építve szükséges annak területi kiterjesztése, potenciálisan nyugat-bácskai és bosznia-hercegovinai KKV-kkal, megvizsgálva hasonló KKV együttműködési programok indításának lehetőségét az Interreg IPA CBC Magyarország–Szerbia, Horvátország–Szerbia és Bosznia-Hercegovina–Szerbia programokban.

A projekt javasolt partnerei:

- Vezető partner: HAMAG BICRO;
- megyei és regionális vállalkozásfejlesztési nonprofit szervezetek, ügynökségek;
- déli határtérségben működő KKV-k.

5.2. Beavatkozás: Dél-dunántúli silver economy szolgáltatótérség

Egyfelől a Dél-dunántúli nagytérségre, illetve a vele határos horvát megyékre is a lakosságszám csökkenése, az elvándorlás, a társadalom elöregedése jellemző, ugyanakkor a kedvező természeti környezet, a javuló infrastrukturális ellátottság vonzerőt jelenthet az öregedő lakosság számára. A PTE által kínált kiemelkedő egészségügyi képzés integrálja a felsőfokú és középfokú képzést, kiegészítve egy nagytérségi és határon átnyúló intézményi hálózattal (pl. a PTE Egészségtudományi Kar (ETK) által szervezett zombori ápoló BSc és MSc oktatás). Ilyen

szolgáltatásokra minden érintett országban és egész Európában folyamatosan növekvő a kereslet a társadalmakra jellemző öregedési tendenciáknak megfelelően. A magasabb minőségi szintű szolgáltatások iránt fizetőképes külföldi szenior kereslet van, melynek feltárása és a nagytérség számára való kiaknázása szükséges.

A beavatkozás keretében egy egységes egészségipari szolgáltatótárság kialakítása kerülne sor a Dél-Dunántúl egy vagy több kiválasztott térségében (pl. Belső-Somogy, Ormánság, magyar-horvát-szerb hármashatár határon átnyúló térsége). A javasolt fejlesztések a következők:

- Komplex szociális ellátó szolgáltatás hálózat kialakítása idős emberek számára, helyi termékek és élelmiszerek, gyógyászati és gyógyturisztikai szolgáltatások integrálásával;
- Hátrányos helyzetű (pl. roma) nők szakképzése a szociális ellátásban szükséges női munkaerő biztosítására;
- PTE szociális és egészségügyi oktatás tevékenységének továbbfejlesztése;
- Megszűnő vagy kihasználatlan kórházi és egyéb közintézményi ingatlanok hasznosítása.

A projekt javasolt partnerei:

- Vezető partner: PTE ETK (és szakképző intézménye, a Pécsi Szociális és Egészségügyi Szakképző Iskola);
- A kiválasztott célterület szerint érintett megyei, települési és kisebbségi önkormányzatok;
- A kiválasztott célterület szerint érintett gyógyászati és gyógyturisztikai/wellness szolgáltatók;
- Egyházak, civil szervezetek, karitatív intézmények;
- PPP partnerek, befektetők.

A partnerek együttműködését közhasznú intézményi struktúrákban lehet integrálni.

5.3. Beavatkozás: Geo Building – Sekély geotermikus energiára alapozott energetikai felújítások elősegítése a magyar-horvát határtérségben

A geotermikus energia jelentősen hozzájárulhat az Európai Unió 2030-ra kitűzött alacsony szén-dioxid-kibocsátású fűtési és hűtési céljainak, és kulcsfontosságú a 2050-re kitűzött nettó nulla kibocsátási célkitűzéseinek eléréséhez. Ez egy korlátlanul megújuló hőforrás, amely a föld alatt található és hatékonyan felhasználható fűtési és hűtési célokra, időjárástól, napszaktól és évszaktól függetlenül. Ezáltal a geotermikus energia az egyik legelterjedtebb, tiszta, megbízható, biztonságos és megújuló fűtési és hűtési megoldás.

A geotermikus energia hasznosítását megelőzően vagy azzal egyidejűleg szükséges az épületek energetikai felújítása is, így érhető el, hogy a megújuló energia hasznosításának növelésével párhuzamosan csökkenthető az épületek fosszilis energiafelhasználása. Ezt csak jól előkészített

energetikai felújítási beavatkozások biztosíthatják, beleértve az energiahatékonysági és a megújuló energetikai beavatkozások összehangolt kombinációját.

A beavatkozás fő célja a föld alatti sekély geotermikus potenciál fenntartható kiaknázásának elősegítése a magyar-horvát határtérségben, valamint az épületállomány energiahatékony felújításának elősegítése.

A sekély geotermikus energia tekintetében jelen projekt olyan geotermikus energiaforrás kiaknázására fókuszál, amely jelentősebb költségigényű beruházások nélkül hasznosítható, ami különösen fontos tényező, mivel a határtérség önkormányzatai, cégei és polgárai számára jellemzően csak mérsékelt beruházási költségű beavatkozások finanszírozhatók. A sekély geotermikus projektek esetében nincs szükség új termálkutak fúrására és kiképzésére, ami jelentős költségmegtakarítást jelent a mély geotermikus projektekhez képest.

A beavatkozás a geotermikus energia felhasználásának két típusára összpontosít, amelyek korlátozott pénzügyi befektetést igényelnek, az alábbiak szerint:

- A sekély talajrétegekben tárolt geotermikus energia hőszivattyús hasznosítása. Az ilyen sekély rétegek geotermikus potenciálja egyrészt max. 150 m mélységű zárt szondás hőszivattyús rendszerekkel, másrészt 10-30 méter mélységű nyílt rendszerű hidegvíz kutás hőszivattyús rendszerekkel hasznosítható.
- Geotermikus hulladékhő hasznosítása, amely további termálvíz-kivétel és kútfúrás nélkül is elérhető (ilyen hulladékhő áll rendelkezésre pl. termálfürdők elfolyó vizei esetében). Ebben az esetben speciális, meleg víz közvetlen hasznosítására képes víz-víz hőszivattyúkra van szükség a hulladékhő hasznosítására.

A projekt főbb tevékenységei:

- A sekély geotermikus energia energiahatékonysági fejlesztésekkel kombinált optimális hasznosítását lehetővé tevő módszertan kifejlesztése;
- Középületek sekély geotermikus energia hasznosítására alapuló komplex energetikai projektjeinek előkészítése;
- Pilot sekély geotermikus energetikai beruházások megvalósítása a határtérségben demonstrációs céllal;
- Virtuális „egy ablakos rendszer” kialakítása a határtérségben: térségi tanácsadó hálózat felállítása a határtérségben a vállalkozások és a magánszemélyek energiahatékonysági és sekély geotermia hasznosítási fejlesztéseinek támogatására (térségi tanácsadási rendszer hálózat);
- Figyelemfelhívó akciók a sekély geotermikus energia alapú energetikai felújítások előmozdítása érdekében: workshopok és figyelemfelhívó akciók a települési önkormányzatok, vállalkozások, társasházak és a lakosság különböző célcsoportjai számára.

A projekt javasolt partnerei:

- Vezető partner: Pécsi Tudományegyetem;
- Horvát energiaügynökségek a határtérségben (MENEA, REAN);
- IMRO-DDKK Nonprofit Kft;
- Energy Institute Hrvoje Požar (Zágráb);
- Verőce-Drávamente Regionális Fejlesztési Ügynökség.

Későbbi fázisban, a magyar-horvát relációban megvalósult sikeres projekt esetében ez kiterjeszhető a PTE együttműködő partnereinek, illetve a potenciális partnerek működési területének függvényében (Bosznia-Hercegovina, Bácska – Vajdaság, Szerbia irányába).

5.4. Beavatkozás: CleanTech Zöld Gazdaság program határon átnyúló disszeminációja

A Dél-dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna Stratégiai Programja a Pécs-Mohács növekedési centrumtárság vonatkozásában kiemelt célként fogalmazza meg az iparfejlesztést, ezen belül a Pécsi Tudományegyetem bázisán a tiszta technológiákhoz és tiszta iparágakhoz (CleanTech) kapcsolódó területen működő ipari tevékenységek térségbe vonzását, illetve az itt működő cégek erősítését. Pécs a PTE bázisán cleantech-smart mintavárossá kíván válni. A Stratégiai Program nemzetközi vízijében megfogalmazásra kerül a CleanTech nemzetközi aspektusa is, miszerint a nyugat-bácskai területek integrációjával a Pécs–Eszék–Zombor–Baja térség egy új agrár-mezőgazdasági alapú, iparilag fejlett, tiszta technológiákon alapuló ipari tudományos-innovációs térséggé válik 2050-re.

A Stratégiai Programmal összhangban került kidolgozásra a CleanTech Zöld Gazdaság program (lásd 1.2. beavatkozás), ami a Dél-dunántúli régióban működő ipari termelő és a Pécsi Tudományegyetemmel aktív kapcsolatban lévő cégek gyártási-termelési tevékenységeihez kapcsolódó innovációs láncok, kutatási, fejlesztési folyamatok egyetemi tudásbázison alapuló továbbfejlesztését, hasznosítását tűzi ki célul, egyúttal megfogalmazza egy egyetem-gazdaság együttműködésre épülő CleanTech Kompetencia Központ felállításának szükségességét.

A CleanTech program első nemzetközi affiliációjaként került benyújtásra 2020. év végén a „CleanTech” tudásközpont létrehozása Bosznia-Hercegovinában – CLEANBOSNIA című nemzetközi projekt, mely időközben támogatást nyert. A projekt a Mosztári Egyetemmel közösen került benyújtásra. A projekt célja egy tudásközpont kialakítása Bosznia-Hercegovinában, amely egyedülálló módon integrálja a globális klímavédelmi célokkal és a későbbi uniós csatlakozással összefüggő beavatkozások megtervezéséhez, koordinálásához szükséges műszaki és gazdasági szaktudást.

A projekt keretében a CleanTech program keretében elért ipari és tudományos fejlesztési eredmények és tapasztalatok disszeminációjára, tudástranszferére kerül sor a déli határtérség területén. Ehhez egyrészt az elmúlt kb. két évtizedben Magyarországon lezajlott,

környezetvédelmi/környezetipari beruházások és kapcsolódó üzemeltetési tevékenység tapasztalatai, másrészt a PTE KTK Simonyi Üzleti és Gazdaságfejlesztési Központ megvalósult sikeres vállalkozás- és gazdaságfejlesztési projektjei nyújtanak alapot. A PTE-ről a Közgazdaságtudományi Kar mellett a Műszaki és Informatikai Kar, valamint a Természettudományi Kar a javasolt megvalósítók, illetve bevonásra kerülnek a CleanTech program dél-dunántúli vezető iparivállalatai az alapanyag és energia előállítás, gyártástechnológia és anyag-energia transzport, az intelligens építészeti és épületgépészeti megoldások területén.

A projekt a határmenti horvát megyék, szélesebb értelemben kiterjesztve Nyugat-Bácska és Bosznia-Hercegovina városaira (elsősorban Eszék, Kapronca, Varasd, Csáktornya, Zombor, Tuzla, Mosztár, Szarajevó) koncentrál és a dél-dunántúli ipari és kutatási tapasztalatok transzfere révén a CleanTech Zöld Gazdaság koncepcióba illeszkedő pilot projektek előkészítésére és megvalósítására irányul. A tervezett déli határtérségi pilot projektek tématerületei:

- Clean energia és anyag input (kutatás, tervezés, kitermelés);
- Clean gyártás és transzport folyamatok: gyártástechnológia, közlekedés, energia transzport;
- Clean épített környezet: energiafelhasználás, építőanyag használat.

A projekt kiegészül a horizontális pilléreknek megfelelően az alábbi tématerületek keretében végzett pilot projekt akciókkal:

- Gazdasági folyamatok vizsgálata: finanszírozás, gazdaságosság értékelés;
- Társadalmi hatások vizsgálata.

A projekt egyrészt a déli határtérségben működő egyetemek szoros együttműködésére épül, emellett szükséges a Dél-Dunántúlon működő és a CleanTech programban aktív szerepet vállaló cégek érdemi szerepvállalása, ugyanis csak ez biztosítja az elért fejlesztési eredmények piaci hasznosíthatóságát. Az ipari és horizontális pilot projektek előkészítése és megvalósítása mellett a projekt célja egy CleanTech Nemzetközi Kompetencia Központ kialakítása a déli határtérségben, melynek tagjai a déli határtérség releváns egyetemei és vállalkozásai. A Nemzetközi Kompetencia Központ tervezett székhelye Pécs, de a Központ kihelyezett irodákkal kell rendelkezzen a déli határtérség főbb városaiban.

A projekt javasolt partnerei:

- Vezető partner: Pécsi Tudományegyetem;
- Josip Juraj Strossmajer Egyetem, Eszék;
- Északi Egyetem, Varasd;
- Szarajevói Egyetem;
- Tuzlai Egyetem;
- Mosztári Egyetem;
- Dél-dunántúli CleanTech program vezető vállalkozásai.

5.5. Beavatkozás: Európai Amazonas Kerékpáros Túraútvonal – Magyarország-Horvátország-Szerbia

Az Európai Amazonas Kerékpáros Túraútvonal (Amazon of Europe Bike Trail) célja a Mura-Dráva-Duna folyók mentén, öt országban (Ausztrián, Szlovénián, Horvátországon, Magyarországon és Szerbián) átívelő kerékpáros turisztikai hálózat kialakítása. Az Interreg Duna Transznacionális Program keretén belül finanszírozott „Amazon of Europe Bike Trail” projekt keretében felmérésre kerültek az útvonal mentén működő turisztikai szolgáltatók, szolgáltatások, látnivalók, melynek alapján elkészült a teljes határ menti régió kínálatát bemutató, foglalási rendszert is tartalmazó weboldal. Az útvonal menti szolgáltatókat online és nyomtatott promóciós anyagokon, továbbá a projekt keretében szervezett rendezvényeken népszerűsítik. A projekt eredményeképp létrejövő turisztikai útvonal szolgáltatói részeivé válnak egy online foglalási rendszerrel támogatott, öt ország piacára kiterjedő, egységes turisztikai szolgáltatói hálózatnak.

A beavatkozás épít az „Amazon of Europe Bike Trail” Interreg Duna transznacionális projekt eredményeire. A projekt átfogó céljai:

- Az Európai Amazonas Kerékpáros Túraútvonal turisztikai infrastruktúrájának fejlesztése a magyar-horvát-szerb határtérségben;
- Az Európai Amazonas Kerékpáros Túraútvonal keleti részét képező magyar-horvát-szerb szakaszok turisztikai attrakcióinak és szolgáltatásainak hatékonyabb integrációja, a térség pozíciójának erősítése a transznacionális kerékpáros turisztikai brand-en belül.

Ennek érdekében a projekt keretében javasolt tevékenységek:

- Turisztikai infrastruktúra fejlesztések: öko-, kulturális és kerékpáros turisztikai attrakciók és szolgáltatások minőségi fejlesztése az Európa Amazonas Kerékpáros Túraútvonal magyar, horvát és szerb szakaszain;
- Turisztikai tartalomfejlesztések: turisztikai szolgáltatások minőségbiztosítása (minősítési rendszer kidolgozása és bevezetése, tréning és mentor program), ökoturisztikai programok lebonyolítása, marketing és promóció (marketing terv, nemzetközi marketing megjelenések, marketing anyagok kidolgozása, online marketing kampányok, lakossági figyelemfelhívó kampányok), „smart” fejlesztések (turisztikai hatás modell és digitális turisztikai útlevél bevezetése, valorizációs program elindítása).

A projekt javasolt partnerei:

- Pannon EGTC;
- Magyarország: Baranya, Somogy és Zala megyék;
- Horvátország: Varasd, Muraköz, Kapronca-Körös, Verőce-Drávamente, Eszék-Baranya, Vukovár-Szerém megyék;
- Szerbia: Vajdaság Autonóm tartomány területileg releváns helyi önkormányzatai, illetve a védett területeket kezelő szervek;

- CROST Területfejlesztési Nonprofit Kft.

6. prioritás – Baranya vármegye gazdaságfejlesztését támogató térségi intézményrendszer kialakítása

Az új területfejlesztési törvény (2023. évi CII. törvény) új területi kategóriákat vezetett be:

- *nagyterség*: több vármegyét magába foglaló, összefüggő országrész, amely önálló fejlesztési stratégiával rendelkezik;
- *együtt kezelendő térség*: meghatározott módszertan és elvek mentén lehatárolt területfejlesztési szempontból egységet képező, a nagyterségnél kisebb kiterjedésű térség, amelynek egységes tervezéséhez és fejlesztéséhez országos érdek vagy más, jogszabályban meghatározott cél fűződik.

E térségek kijelölése még nem történt meg, jelenleg ez folyamatban van a 2024. elején megalakult Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium irányítása alatt. Mind a nagyterségekre, mind a kijelölendő együtt kezelendő térségekre területfejlesztési programok fognak készülni.

A kormányzati tervek között szerepel továbbá egy hazai finanszírozású Területfejlesztési Alap létrehozása is, mely – kiegészítve az európai uniós fejlesztési forrásokat – e térségek célzott fejlesztését lesz hivatott szolgálni, az elkészülő térségi területfejlesztési programokban foglaltak mentén.

A területfejlesztés intézményi támogatására Területfejlesztési Szolgálat jön létre. E Szolgálat a területfejlesztésért felelős miniszter tulajdonosi joggyakorlása alá tartozó gazdasági társaság keretén belül jön létre (várhatóan ez a Széchenyi Programiroda lesz) és központi, valamint térségi dekoncentrált egységei lesznek. A Területfejlesztési Szolgálat lesz felelős – a térségi intézményekkel együttműködve – a nagyterségi és együtt kezelendő térségi fejlesztési programok elkészítéséért, támogatja e fejlesztési programok megvalósítását szolgáló projektgenerálási és projekt-előkészítési tevékenységeket, valamint ellátja a térségi területfejlesztési programok monitoringját és értékelését.

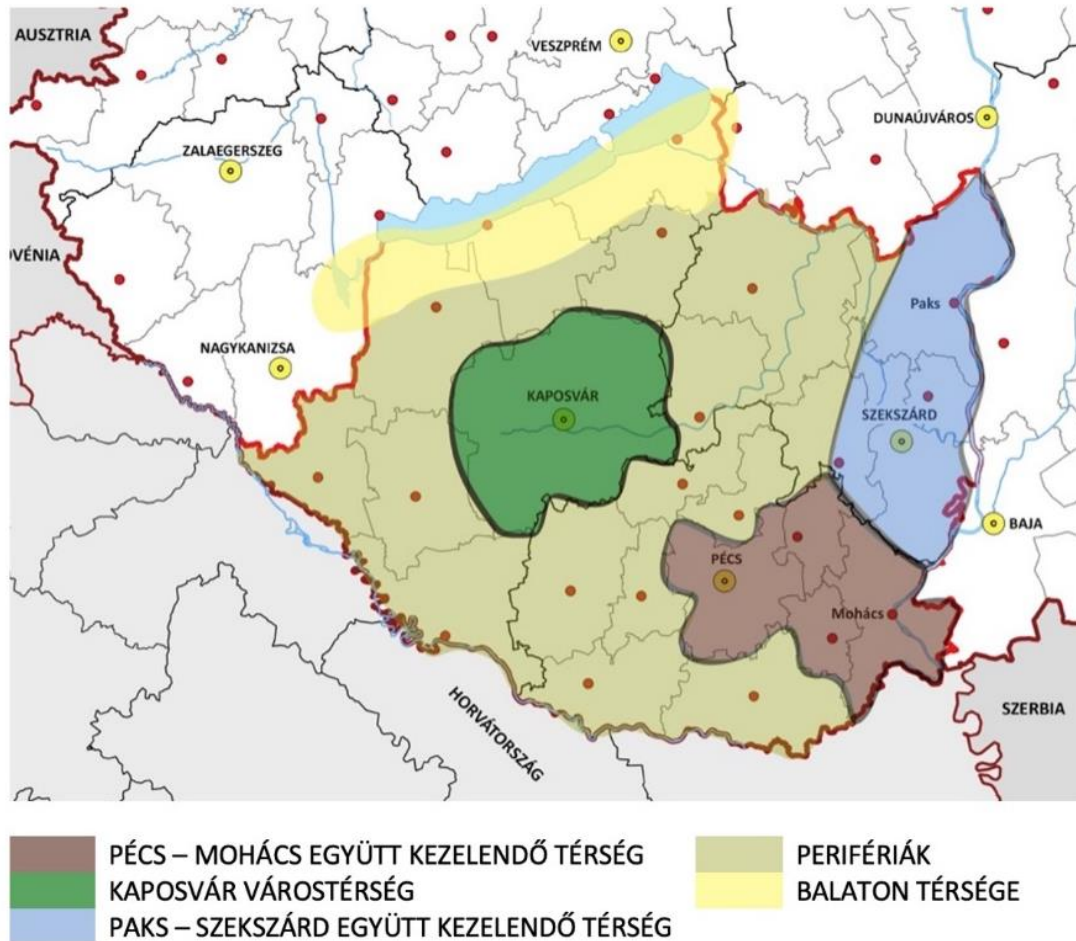
Baranya vármegye várhatóan a Dél-dunántúli nagyterség részét fogja képezni, melybe Baranya, Somogy és Tolna vármegyék fognak tartozni.

Az országban várhatóan 30-40 db együtt kezelendő térség fog kijelölésre kerülni. E térségek középvárosi központok és kisvárosi decentrumok köré fognak szerveződni és e városokhoz hozzárendelt települések körét az alábbi főbb paraméterek határozzák meg:

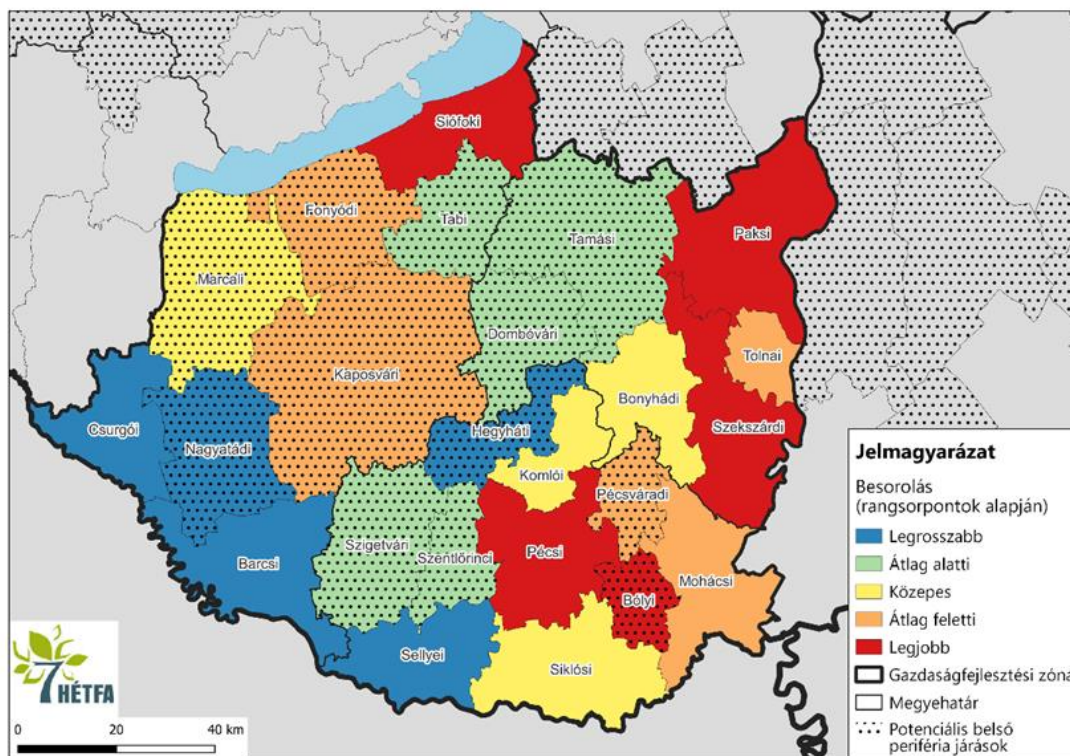
- napi ingázás aránya és volumene,
- közszolgáltatások elérhetősége,
- időbeli közúti elérési távolság,

- járashatárok (lehetnek járashatároktól eltérő kijelölésű együtt kezelendő térségek is),
- járások és mikrotérségek komplex fejlettsége.

Több előzetes koncepció is született e térségek kijelölésére, de ez a folyamat még az elején tart és e téren még semmiféle döntés nem született. A jelenlegi, a tervezőasztalon lévő koncepciók így néznek ki:

6. ábra: A Dél-dunántúli Térségfejlesztési Modellprogramban szereplő együtt kezelendő térségek.
 Forrás: Dél-Dunántúl Térségfejlesztési Modellprogram, Területfejlesztési Miniszter,
 Területfejlesztésért Felelős Államtitkárság, 2023 (41. old.).

7. ábra: A Dél-dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna belső perifériái.

Forrás: Belső perifériák a fejlesztéspolitikában. Értékelő jelentés. Equinox Consulting, Hétfa, 2023 (78. old.).

A járási gazdasági fejlettségi adatok és a fenti együtt kezelendő térségi előkonceptiók alapján Baranya vármegyét érintően az alábbi együtt kezelendő térségek körvonalazhatók:

- *Pécs-Bóly-Mohács térség:* Baranya vármegye gazdasági, munkaerőpiaci, innovációs, egészségügyi, oktatási súlypontját képező térség;
- *Siklói térség:* szőlész-borászati és turisztikai szempontból kiemelkedő, egyúttal társadalmi-gazdasági problémákkal küzdő térség;
- *Baranya-Somogy-Tolna határvidéke:* A Szigetvári, Hegyháti, Dombóvári és Tamási járások alkotta belső perifériának tekinthető terület a dél-dunántúli megyehatárok mentén;
- *Dráva-mente:* a Drávához közeli külső periféria térség (Sellyei, Barcsi és Csurgói járások), amely terület északnyugatra tovább kiterjeszthető Belső-Somogy (Kadarkút, Nagybjom és a Nagyatádi járás) irányába.

A hatékony térségi gazdaságfejlesztés végrehajtásához megfelelő intézmények szükségesek. A térségi intézményrendszernek egyfelől illeszkednie kell a leendő nagytérségi és együtt kezelendő térségi lehatároláshoz és feladatmegosztáshoz, másrészt figyelembe kell vennie a térségi gazdaságfejlesztés szempontjából meghatározó szereplők részvételét.

Fontos tehát, hogy a baranyai gazdasági érdekképviseleti szereplők is érdemi szerepet tölthessenek be az alábbiakban:

- a nagytárségi és az együtt kezelendő térségi gazdaságfejlesztési programok megalkotása;
- a térségi gazdaságfejlesztési programok megvalósítását célzó hazai - és lehetőség szerint európai uniós - területfejlesztési források allokációját célzó döntések előkészítése;
- a térségi gazdaságfejlesztési projektek generálása és előkészítése;
- a térségi gazdaságfejlesztési programok monitoringja.

A fentiek érdekében az alábbi térségi gazdaságfejlesztési intézményi javaslatok fogalmazhatók meg:

6.1. Beavatkozás: Dél-dunántúli nagytárségi Stratégiai Tanács létrehozása

Dél-dunántúli nagytárségi Stratégiai Tanács létrehozása a PTE, a MATE, a három vármegye, valamint a három megyei jogú város, illetve a három vármegyei kereskedelmi és iparkamara részvételével. E Tanács fő feladatai:

- részvétel a Dél-dunántúli nagytárség és a nagytárségben kijelölt együtt kezelendő térségek területfejlesztési programjai gazdaságfejlesztési fejezeteinek kidolgozásában;
- javaslattétel a területi gazdaságfejlesztési célú hazai és európai uniós források elosztására, döntéselőkészítő szerep e források elosztásában;
- a Dél-dunántúli nagytárség és a nagytárségben kijelölt együtt kezelendő térségek területfejlesztési programjai megvalósulásának nyomon követése.

6.2. Beavatkozás: Gazdasági munkacsoportok létrehozása

A Dél-dunántúli nagytárségben a meghatározó iparágak mentén gazdasági munkacsoportokat javasolt létrehozni, melyben az alábbiak vesznek részt:

- a meghatározó iparágakban működő vállalkozások nagytárségben jelen lévő szereplői,
- a vállalkozásokat támogató intézményrendszer (kamarák, vállalkozói központok),
- a releváns felsőoktatási és szakképzési intézmények.

A Dél-dunántúli nagytárségben javasolt munkacsoportok: gépipar-elektronika, építőanyaggyártás, CleanTech iparágak, IT, egészségipar, biotechnológia, agrár- és élelmiszeripar, turizmus.

E munkacsoportok fő feladata inputok szolgáltatása a Dél-dunántúli nagytárség és a nagytárségben kijelölt együtt kezelendő térségek területfejlesztési programjai gazdaságfejlesztési tartalmához, valamint konkrét fejlesztési projektek megfogalmazása a Dél-dunántúli nagytárségi Stratégiai Tanács felé.

6.3. Beavatkozás: Dél-dunántúli nagyterségi gazdasági és innovációs fórum létrehozása

A Dél-dunántúli nagyterségi gazdasági és innovációs fórum évente megrendezett esemény, illetve virtuális hálózat, melyen az innovációs értéklánc valamennyi meghatározó szereplője részt vesz. E fórum keretében mód nyílik a gazdasági innovációt hátráltató tényezők megvitatására, a terségi innovációt ösztönző eszközök és beavatkozások meghatározására.

A gazdasági és innovációs fórum minden terségi vállalkozás, gazdaságfejlesztési intézmény és nonprofit szervezet számára nyitott és célja e szereplők közötti együttműködések katalizálása, egyúttal a hatékony lobbitevékenység elősegítése a Kormányzat irányában.

Források

2023. évi CII. törvény a területfejlesztésről.

290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet a kedvezményezett járások besorolásáról

Baranya jövője a fenntartható gazdaság alapozása. A Baranyai Iparfejlesztési Program, a Pécs-Baranyai Kereskedelmi és Iparkamara és a Baranya Megyei Önkormányzat közös fejlesztési projektgyűjtés eredményeinek elemzése. PBKIK, 2021

Baranya Megyei Iparfejlesztési Program tervezet 4.8. Pécs, 2019

Belső perifériák a fejlesztéspolitikában. Értékelő jelentés. Equinox Consulting, Hétfő, 2023. https://www.palyazat.gov.hu/api/download_document?name=Bels%C5%91%20perif%C3%A9ri%C3%A1k%20a%20fejleszt%C3%A9spolitik%C3%A1ban.pdf&urn=workspace%3ASpacesStore%2Fi%2Fb81a31a4-a313-4cbe-a39a-ede37c593c51 .

Dél-dunántúli földtudományi, másodlagos nyersanyaghasznosítási, geotermális energiahasznosítási innovációs program. CleanTech GEO, 3.1 verzió, Pécs, 2023.07.25.

Dél-dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna – A Dél-Dunántúl társadalmi-gazdasági növekedésének térségek közötti együttműködésen alapuló programja (szerzők és dátum megjelölése nélkül).

Dél-Dunántúl Térségfejlesztési Modellprogram, Területfejlesztési Miniszter, Területfejlesztésért Felelős Államtitkárság, 2023.

Gál Zoltán: A pécsi városrégió innovációs rendszere: a tudásalapú fejlesztések korlátai a periférián. Észak-Magyarországi Stratégiai Füzetek XIX. évf. 2022/3. https://real.mtak.hu/148935/1/strategiaifuzetek2022-3_040.pdf

Komplex határon átnyúló társadalmi-gazdasági kapcsolatok fejlesztési program kidolgozása. Pécsi Tudományegyetem, Logframe Tanácsadó Iroda Kft., 2021

MATE 2030 Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem – Cselekvő egyetemként a zöld jövő szolgálatában. https://uni-mate.hu/documents/d/mate/mate-2030-pdf_fin

Pécs – térségi gazdaságfejlesztési kihívások és javaslatok. Pécs-baranyai Kereskedelmi és Iparkamara, Dr. Síkfői Tamás elnök; Rabb Szabolcs főtitkár, Pécs, 2023. március 28.

Pécsi Tudományegyetem: Stratégia 2023-2030 <https://pte.hu/hu/egyetemunk/strategia>

Szakképzés 4.0 – A szakképzés és felnőttképzés megújításának középtávú szakmapolitikai stratégiája. <https://www.nive.hu/Downloads/Hirek/DL.php?f=szakkepzes-4.0.pdf>